

Профільна мистецька освіта у США (на прикладі штату Північна Кароліна)

Стаття висвітлює питання профільної мистецької освіти у загальноосвітніх школах США та роль цих шкіл у вирішенні профорієнтаційних питань. Ключові слова: профільне навчання, профільна освіта, приватні школи, державні школи, Магнітні школи.

Профільне навчання є необхідною складовою сучасної освіти. Модель профільного навчання передбачає вивчення базових предметів (державний компонент) та циклу предметів відповідного напрямку – гуманітарного, математичного, природничого, мистецького, спортивного тощо (шкільний компонент). При цьому профільні дисципліни можуть займати біля 30% навчального плану. Така організація навчання певною мірою вирішує профорієнтаційні питання та надає глибокі ґрунтовні знання з відповідних навчальних дисциплін, що створює кращі можливості для підготовки школярів до вступу у вищі навчальні заклади. Процес профілізації шкільної освіти, що відбувається нині в Україні, потребує вивчення найкращого вітчизняного і закордонного досвіду. Висвітлення організаційно-методичних питань профільної мистецької освіти у США сприятиме кращому осмисленню можливостей диференційованого навчання у задоволенні освітніх потреб старшокласників.

У США немає єдиної федеральної шкільної програми для всіх штатів. Шкільні програми, а також вимоги і система оцінювання у кожному штаті окремі. Федеральний стандарт стосується лише англійської мови. У Північній Кароліні федеральний уряд фінансує лише 10% видатків на освіту, решта фінансується з бюджету штату (приблизно 65%), за рахунок місцевих бюджетів та коштів приватних осіб. Серед провідних напрямків освітньої політики штату слід відзначити такі:

- 1) скорочення різниці між рівнями освіти чорного і білого населення,
- 2) протистояння тенденції кидати навчання у старшій школі,

- 3) залучення нових педагогів,
- 4) стимулювання вивчення мов та країнознавства,
- 5) зацікавлення школярів вивчати математику і фундаментальні науки.

Штат Північна Кароліна, який раніше отримував переважну більшість прибутків від сільського господарства, останнім часом переживає надзвичайне економічне зростання та підвищення освітнього рівня. Сьогодні штат є потужним промисловим і освітнім осередком, і лише 10 % прибутків отримує від сільського господарства. Основними напрямками економічного розвитку Північної Кароліни є технології, банки, фармацевтика та туризм. За темпами зростання населення та його освітнього рівня штат посідає 11 місце в країні.

Населення штату складає близько 8 мільйонів чоловік. 1 мільйон 420 тисяч учнів навчаються у державних школах (Public Schools) і дитсадках, а 90 тисяч учнів – у приватних школах або удома. Громадська шкільна система штату Північна Кароліна включає 115 шкільних районів відповідно до адміністративного поділу штату – 100 графств (округів) і 15 міст. Кожний шкільний район налічує біля 14 тисяч учнів. Навчання у державних школах є безкоштовним, у той час як у приватних школах батьківська платня складає від 2 – 3 до 20 тисяч доларів на рік. Як правило, у кожному шкільному районі є дві державні школи з профільним навчанням – одна школа мистецтв та одна математична. Викладання базових предметів у таких школах залишається обов'язковим, а окремі дисципліни (наприклад, мистецькі) учень разом з батьками обирає сам. Так, у 2005 – 2006 навчальному році 1 мільйон 718 тисяч учнів (у державних та приватних школах) вивчали більше, ніж одну мистецьку дисципліну.

Програми шкільних предметів складають у кожному шкільному районі окремо на базі освітніх стандартів штату, які розробляє Департамент громадського навчання штату. Звичайно 6 – 8 консультантів Департаменту займаються базовими шкільними предметами і 4 консультанти – мистецькими дисциплінами. Слід зазначити, що у Північній Кароліні освітні стандарти штату з мистецьких дисциплін стосуються тільки початкової та середньої шкіл, тому

що ці предмети не є обов'язковими для старшої школи. Цей Департамент займається також розробкою стандартів для фахової підготовки вчителів та їхнього навчання. У штаті Північна Кароліна існує система ліцензування викладачів мистецтва. Так, зараз вчителі мистецьких дисциплін, що навчають школярів (дітей від 6 до 18 років), представлені таким чином: танці – 251 особа, музика – 3326, театр – 609, образотворче мистецтво – 2941. Усього в державній шкільній системі нині працюють 195 тисяч працівників.

Система шкільної освіти є трьохступеневою: початкова (Elementary School), середня (Secondary School) та старша школа (High School). Розповсюдженою є ситуація, коли в одному шкільному закладі є тільки початкова, або середня і старша, або тільки старша школа. Так, серед шкіл із профільним мистецьким навчанням це державні Enloe High School (старша школа, м. Ралі), Durham School of the Arts (середня та старша школа, м. Дюрам), Powell GT Magnet Elementary School (початкова школа, м. Ралі) та приватні Cary Academy (середня та старша школа, м. Кері), Ravenscroft School (є всі три ступені та два дошкільні класи, м. Ралі). Доцільним є також знаходження старшої школи в структурі коледжу відповідного спрямування (North Carolina School of the Arts – старша школа і академічний коледж, що має бакалаврські та магістерські програми, м. Уінстон-Сейлем).

Слід відзначити особливу роль державних шкіл з профільним навчанням у намаганні Міністерства освіти штату подолати різницю в освітньому рівні білого та чорного населення, яка зазвичай корелює з рівнем матеріального стану сімей. Так, найчастіше більш заможні сім'ї живуть у передмістях у престижних районах, а бідні сім'ї – у центрі міст. Тому на початку 80-х років були створені так звані Магнітні школи (Magnet Schools), де поряд із обов'язковим державним загальноосвітнім компонентом пропонувалися особливі програми, яких не було в інших школах. В результаті переважно чорне населення такого району має школу з програмами профільного навчання з математики, фундаментальних наук, мистецтва або спорту, і діти разом із батьками обирають, що вони будуть вивчати. При цьому діти, що живуть у

інших районах, також можуть навчатися в такій школі. Таким чином відбувається залучення білого населення до такої школи. Суттєво, що діти, які мешкають в цьому районі, потрапляють до такої школи автоматично, а діти з інших районів – на підставі лотерейного розіграшу, тому що завжди є чималий конкурс (і навіть черга) до таких шкіл.

Старша школа Інлоу (Enloe High School) належить до таких Магнітних шкіл і надає унікальну програму з акцентом на англійську мову, математику, природничі та технічні науки, суспільні науки, іноземні мови, візуальні та сценічні мистецтва. Батьки та викладачі дуже зацікавлені в розвитку мистецької освіти. З цією метою створено Мистецьке Об'єднання Інлоу – неприбуткову організацію для надання фінансової підтримки викладачам мистецтв та учням. До школи вступають мешканці району, де знаходиться школа, решта дітей – за заявами (місця розігруються у лотерею). Обов'язковими предметами у школі Інлоу є математика, англійська мова, фундаментальні науки, суспільні науки. Серед предметів за вибором – мистецтво, іноземна мова, бізнес, комп'ютери, фітнес. Щодня діти мають по 8 уроків тривалістю по 43 хвилини (об'єднані заняття тривають від 93 до 101 хвилин) з перервою на обід.

Інноваційні творчі та різноманітні можливості надає програма візуальних та сценічних мистецтв школи Інлоу. Вона пропонує навчання за такими напрямками: танці, музика, театр, образотворче мистецтво, радіо- та тележурналістика. Найзмістовніші та найрізноманітніші навчальні плани у державній шкільній системі округу Wake пропонують ряд курсів для учнів початкового рівня, що отримують практичний досвід спілкування з мистецтвом, та поглиблені курси для учнів, які прагнуть побудувати кар'єру в мистецтві.

Інлоу є єдиною школою в окрузі Wake, яка надає учням можливість вивчати різні форми танцю, зокрема класичний балет на кількох рівнях та сучасний танець (сім рівнів). Більшість занять з сучасного танцю тривають два об'єднані уроки (пару). Успішних учнів доправляють на прослуховування до Танцювального ансамблю Інлоу, який постійно виступає та гастролює. Учні

аналізують інтелектуальні, рухові та естетичні аспекти балету та сучасного танцю. Вони також вивчають інші різноманітні форми танцю (зокрема, чечітку). Щоденні заняття з техніки танцю включають вивчення композиції, імпровізації, історії танцю та різновидів світових танців. Додатково учні отримують виконавський досвід через серйозну концертну діяльність. Щороку школа запрошує професійних виконавців для роботи з учнями. В результаті чудової програми Інлоу школярі танцювального напрямку отримують стипендії для продовження навчання в університетах.

Учні музичного напрямку мають можливості опановувати гру в ансамблях (джазовому, камерних ансамблях різного складу, ансамблі духових інструментів, концертних ансамблях та в оркестрі, що марширує). Учасники концертних колективів обираються шляхом прослуховування. Так, участь у джазовому ансамблі вимагає не лише вправного читання з листа музики різних стилів, а й здатності до імпровізації на основі певних гармонічних послідовностей (джазових стандартів). Джазовий ансамбль грає на різноманітних заходах та приймає участь у весняних джазових фестивалях. Ансамбль духових інструментів – головний концертний ансамбль в Інлоу. Ця група дає щорічно декілька концертів, приймає участь у фестивалі концертних ансамблів штату Північна Кароліна, де завжди отримує чудовий рейтинг. Досконалість і майстерність є необхідною умовою участі в ансамблі. Симіфонічний ансамбль є найбільшим із трьох концертних ансамблів. Так само як і духовий, цей ансамбль має щорічно декілька концертів та приймає участь у фестивалі концертних ансамблів штату. Участь у концертних ансамблях надає чудову навчальну базу учасникам за умови більш індивідуалізованого навчання.

Програми вокальної підготовки у школі Інлоу мають стійку репутацію високоякісних. Хори виступали в Карнегі Холл, Соборі св. Патріка, Соборі св. Джона в Нью-Йорк Сіті та на міжнародному фестивалі в м. Грац (Австрія). Камерний хор виступав на Конференції музичних викладчів Північної Кароліни. Упродовж літніх гастролей в минулі роки хори співали по всьому

світі, у тому числі в Австралії, Італії, Франції, Британії, Австрії, Німеччині, Іспанії, Чехії. У школі є такі колективи: концертний хор, жіночі ансамблі двох рівнів, чоловічий ансамбль, камерний хор.

Школа Інлоу має найбільшу в окрузі програму оркестрового навчання. Оркестри школи виступали по всій країні – у Чікаго, Бостоні, Нью-Йорку, Сент-Луїсі, Вашингтоні, Атланті, Орlando, Лос-Анжелесі та Торонто. Це чотири оркестри, кожен з яких має свої унікальні особливості. Кожен з оркестрів є навчальним курсом, що триває упродовж років, і кожен з них навесні виїжджає за межі штату, а також приймає участь у фестивалі оркестрів Північної Кароліни. Концертний оркестр призначений для продовження базового навчання основам музично-інструментальної техніки. Цей колектив виконує музику для струнного оркестру середнього рівня складності. Зарахування до цього колективу відбувається без попереднього прослуховування. Ансамбль струнних інструментів призначений для розвитку технічної досконалості та музикальності учасників і складається з учнів, що мають значну виконавську техніку та виконують складний репертуар струнного оркестру. Прослуховування є необхідною умовою зарахування до ансамблю струнних інструментів. Камерний оркестр складається з учнів, що досягли значних успіхів у музичному виконавстві та виявляють неабияку виконавську техніку. Учні потрапляють до цього оркестру виключно шляхом прослуховування. Цей колектив виконує вибрані складні твори для камерного оркестру. Участь у симфонічному оркестрі також передбачає попередній відбір найбільш успішних учнів шляхом прослуховування, тому що цей оркестр виконує найскладніші твори з великою кількістю пасажів з репертуару Регіонального оркестру Східних штатів та ушавленого оркестру Північної Кароліни. Школа Інлоу – єдина в окрузі Wake, що пропонує навчання гри на фортепіано. Попередня підготовка не є обов'язковою, проте учням, що раніше займалися на фортепіано і мають певний рівень виконавських вмінь, надається можливість відвідувати індивідуальні заняття. При цьому учасники оркестрів не повинні обов'язково вивчати гру на фортепіано.

Таким чином, після вступу на музичний напрямок у школі з'ясовують рівень підготовки учня і направляють до певного оркестрового або хорового колективу. Діти, що приходять до хорових колективів, зазвичай розпочинають співати у більш ранньому віці – у дитсадках, початковій школі, при церквах. У інших (непрофільних) школах також є уроки музики, проте участь у хорі не є обов'язковою. У школі Інлоу хорові та оркестрові колективи займаються 5 разів на тиждень. Часто різні музичні колективи роблять великі спільні програми. У дітей цієї школи індивідуальний розклад, тому що вони приймають участь у різних колективах. Деякі діти відвідують і хор, і оркестр, і музично-теоретичні заняття. На додаток до участі у виконавських колективах учням пропонуються заняття з диригування, теорії та історії музики, композиції та з музичних технологій. Від школярів, що спеціалізуються з теорії музики, вимагається створення та виконання власних музичних творів.

Театральна програма Інлоу, без сумніву, є інноваційною та творчою. Крім навчальних курсів акторської гри, що тривають упродовж років, і окремих семестрових дисциплін (акторський ансамбль, імпровізація, музичний театр, оперний театр, заучування ролей, постановка вистав), пропонуються різнобічні позашкільні програмні вистави та учнівські клуби. На додаток до занять з акторської гри Інлоу пропонує театральну програму широких технічних можливостей, що досліджує всі можливості дизайну та постановки (світло, сценографія, костюми, реквізит тощо). Учні набувають практичного досвіду шляхом безпосередньої участі у шкільних та громадських заходах. Театр Інлоу призначений як для учнів, що хочуть в майбутньому побудувати театральну кар'єру, так і для тих, що хочуть розпочати вивчати театр як вид мистецтва. В Інлоу роблять значні якісні та унікальні вистави. Усі школярі можуть брати участь у пробах до більшості вистав або віддати перевагу технічній роботі, усвідомлюючи високий рівень вистави. Інлоу була обраною серед 20 американських шкіл приймати участь у престижному Едінбургському Фріндж фестивалі (Шотландія, 2000). Незважаючи на те, що Театр Інлоу постійно отримує регіональні нагороди та нагороди за межами штату Північна Кароліна,

навчальний процес залишається дуже інтенсивним, а вимоги до учнів – достатньо високими.

В школі діє найбільша програма з образотворчих мистецтв в окрузі Wake. Відділ візуальних мистецтв школи Інлоу є унікальним в тому, що пропонує тривалу поглиблену програму для учнів, що націлені на кар'єру (більшість занять тривають два об'єднані уроки - пару), а також звичайну семестрову програму. Учні постійно отримують нагороди серед шкіл мистецтв цілого регіону. Пропонуються двосеместрові курси історії мистецтва та історії американського мистецтва; курси образотворчого мистецтва Америки; основ рисунка, живопису та дизайну (двовірне зображення); гравюри; фотомистецтва; графіки; матеріалознавства; трьохмірного дизайну; живопису акриловими, олійними фарбами та аквареллю. Є дві великі художні майстерні та класи, обладнані для занять з комп'ютерної графіки. Художники школи Інлоу постійно виставляють свої роботи на регіональному (у Музеї Мистецтв Північної Кароліни) та національному рівні. Багато учнів виграють стипендії для подальшого навчання. Деякі зараз досягли успіхів у рекламних агентствах, текстильних кампаніях, викладають у коледжах, школах, працюють архітекторами, декораторами, доглядачами в музеях та галереях.

Відділ радіожурналістики призначений для учнів, що цікавляться звукозаписом, підсиленням звуку. Цей навчальний план дає можливість стати добре поінформованим споживачем у світі технологій. Робота у повністю обладнаній студії надає учням реальний досвід звукозапису та випуску власних дисків. Роботу студії спрямовано на досягнення специфіки запису звуку та тиражування фонограм для музичних колективів у час цифрових технологій. Випускники школи продовжують навчання у звукозаписуючій індустрії і стають інженерами звукозапису, продюсерами або звукорежисерами.

Навчальний план з телевиробництва призначений для учнів, які цікавляться відео. Учні, що зацікавлені у створенні телепрограм, можуть записатися на семестровий курс телевиробництва. Ті учні, що планують подальшу кар'єру в цій сфері, можуть вивчати різноманітні курси з

телевиробництва (спецефекти, документальне телебачення, теленовини, телесценарії, музична відеопродукція, комерційна продукція та спортивні телепрограми) протягом 4 років. Вони отримують можливість писати, ставити та адмініструвати програму шкільних новин, а також програми на замовлення. Дуже зацікавлені учні цього відділу отримували можливість відвідувати літні курси в Північно-Західному університеті та у Школі мистецтв Північної Кароліни. Випускники програми з телевиробництва можуть одразу після закінчення школи працювати на телебаченні (на допоміжних посадах) або навчатися у коледжах за суміжними напрямками: журналістика, драма, література, бізнес. Колишні випускники цієї програми працюють у таких відомих компаніях як Sony Pictures, Industry Light and Music in California, Американській радіомовній Корпорації та на місцевих телестудіях по всій країні.

Кожна програма мистецького напрямку контактує з громадськими організаціями, що збагачують учнівський навчальний досвід через майстеркласи з відомими виконавцями та університетськими викладачами. Завдяки високоякісним програмам учні постійно виграють багато нагород, мають запрошення виступати у США та за кордоном, отримують стипендії для продовження освіти та виявляють свої таланти у багатообіцяючому захоплюючому кар'єрному зростанні.

Таким чином, аналіз досвіду профільної мистецької освіти у Магнітних школах США дозволяє стверджувати, що така організація навчання створює умови для розвитку особистості у відповідності до її потреб, можливостей та професійного самовизначення. Вивчення організаційно-методичної структури шкіл різного профільного спрямування та особливостей підготовки фахівців у вищих мистецьких навчальних закладах сприятиме кращому усвідомленню універсальності освітніх та життєвих цінностей серед викладачів різних країн.

The Profile Art Education in the USA (on the example of North Carolina)

The article deals with the topic of the profile art education in schools of general education in the USA and the role of these schools in the solution of the career guidance matter. The key words: profile studying, profile education, private schools, public schools, Magnet schools.

Література:

1. Жадько О.А. Проблеми становлення профільної освіти // Діяльність навчального закладу як умова розбудови освітнього простору регіону: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Чернігів: РВВ ЧДПУ, 2004. – С. 59-61.
2. Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2003. - № 24. – С. 3-5.
3. Curriculum Highlights. Enloe Magnet High School: GT/IB Center for Humanities, Sciences, and the Arts. – 2007. – 25 p.

Стаття знаходиться на сайті програми «Community Connections»:

http://www.ccfrussia.ru/index.php?mod=particle&p_id=150